

О Б Щ И Н А Ш У М Е Н

**НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ
„ПРЕВЕНЦИЯ НА АГРЕСИЯТА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ”
(8-9 НОЕМВРИ 2012 Г.)**

ПРЕВЕНЦИЯ НА АГРЕСИВНОТО ПОВЕДЕНИЕ У ДЕЦАТА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

THE PREVENTION OF AGGRESSIVE CHILDREN'S BEHAVIOR IN PRESCHOOL AGE

Живка Тонева

Заместник-кмет „Култура, просвета и образование“

Добре дошли в Шумен – град с богата история и култура, с динамично настояще и амбициозно бъдеще. Град, поставил началото на над 30 първенства – първо гражданско честване на Кирил и Методий през 1813 г.; първи български оркестър от класически инструменти, 1851 г.; първо театрално представление, 1856 г.; първото класно девическо училище, една от първите забавачници.

Да, ние се гордеем с всичко това, то е източник на нашето родолюбие, но живеем в реалността, с всичките ѝ положителни и отрицателни страни. Тази реалност ни провокира преди три години да поставим като акцент на работата в детските градини превенцията на агресивното поведение у децата в предучилищна възраст.

През октомври 2009 г. започнахме с провеждане на кръгла маса на тази тема съвместно с Шуменския университет. Тогава направихме уточнение, че темата не е болезнена за ежедневието на децата в детските градини в града ни, но ние я поставяме на дневен ред, осъзнавайки, че там тя е в зародиш и не се ли пресече, ще ескалира в училище. Затова е важно да се работи в тази възраст-това група за възпитанието, а не впоследствие за превъзпитанието на децата.

С тези разсъждения и в търсенето на отговори на много въпроси, свързани с детската агресия, подходихме при разработването на тригодишна общинска програма за превенция на агресивното поведение у децата в предучилищна възраст – оказа се единствената в страната към 2009 г.

Основната цел, която си поставихме, беше:

Изготвяне на обективен и устойчив механизъм и план за действие чрез реализиране на политики за превенция на агресивността у подрастващото поколение.

През трите години задавахме въпроси и търсихме отговори – какво е агресия и агресивно поведение, как се проявява агресията у децата в предучилищна възраст; кои са причините за зачестилите прояви на детска агресия и как да повлияем на детското агресивно поведение.

Програмата предвиждаше дейности, насочени към децата, към родителите и към учителите. Акцентът беше поставен върху работата с децата, защото големият въпрос на днешния ден е въпросът за възпитанието на децата. Както се изрази Мадлен Алгафари, „...то започва от утробата на майката, преминава през нейните преживявания, през необходимостта от виртуозното лавиране на родителя в стремежа да създаде на детето хем собствена територия и в същото време да сложи здравите лимити, които не бива да бъдат прекривани“. Работихме с разбирането, че процесът на възпитанието е единен и всеобхватен и ежедневно трябва да се работи по всичките му компоненти – естетическо, нравствено, патриотично, физическо.

Заедно със задължителните обучителни програми във всички детски градини бяха реализирани и образователно-възпитателни ситуации и ефективни модели, осигуряващи емоционален комфорт и спокойствие у децата. Силно въздействащи бяха реализираните теми „С добрина на разходка“ и „Добро сърце“, които чрез игри, развиващи култура на сътрудничество и мир, обучаваха в ненасилие чрез алтернативни форми и терапия – смях, изкуство и движение. Чрез темите „Добрите думи“, „Аз решавам конфликти“, „Как да постъпвам“, „Добротата в приказките“, „Заедно да бъдем добри“ децата овладяваха техники за преодоляване на негативни чувства и емоции, развиваха доброжелателност, съпреживяха прояви на грижа, доверие и благодарност.

Определяща е ролята и на учителя в целия процес на възпитание. Затова, освен организирания срещи на общинско ниво, във всяка детска градина се реализираха вътрешнометодическа квалификация и групови тренингови форми с учителите, свързани с емоционални и поведенчески проблеми при децата. Конкретните теми навсякъде бяха различни, но всички те бяха свързани с овладяването на ефективни модели за преодоляване на детската агресия.

ЦДГ № 1 – „Конфликти и хармония“ – семинар;

ЦДГ № 2 – „Ценностите – морални регулатори за поведението на детето“ – семинар;

ЦДГ № 5 – „Детска градина – семейство – форми на взаимодействие“ – семинар;
ЦДГ № 10 – „Интерактивни методи, насочени към преодоляване на агресията при децата“ – семинар;

ЦДГ № 12 – „Агресията и насилието – привлекателни за децата. Защо?“, „Агресивното поведение и пристъпи на негативизъм при деца в ранна възраст“;

ЦДГ № 23 – „Как се възпитава лидер и има ли го в нашата група“, „Конфликтите по време на игра“ – тренинг;

ЦДГ № 24 – „Форми на сътрудничество с родителите“, „Общуване с дете и мястото на помощник възпитателя като помощник на учителя“;

ЦДГ № 25 – Проведена среща с детски учители от Букурещ на тема „Превенция на агресията при децата в детската градина“;

ЦДГ № 28 – „Как да възпитаваме дисциплинирано дете в днешните условия“, „Конфликти и хармония“;

ЦДГ № 30 – Практически тренинг: „Децата егоисти ли са? Как да постъпим ако...“, „Има ли трудни деца? “;

ЦДГ № 32 – „Грешки в учебно-възпитателния процес с децата в ПУВ, пораждащи агресивно поведение у тях“, „Агресивно поведение и пристъпи на негативизъм при децата в ПУВ“ – тренинги;

ЦДГ № 34 – „Какво ново за начините на общуване с нашите деца?“, „Терапия чрез изкуство – йога и смехотерапия“ – тренинг;

ЦДГ № 35 – „Древното китайско учение „фън шуй“ като превенция срещу агресията“, „Децата в света на народните обичаи, традиции и обреди като предпоставка за възпитание на българската душевност“;

ОДЗ „Щурче“ – „Асертивно поведение, комуникативни умения и работа в екип“ – тренинг;

ЦДГ с. Градище – „Агресивността при подрастващите“, „Конфликтните ситуации в ДГ“;

ЦДГ с. Коньовец – „Връзка между семейното възпитание и поведението на децата“, „Модел на родителско поведение и ценности у децата“, „Родителите като възпитатели в семейството“;

ЦДГ с. Ил. Р. Блъсков – „Какъв тип родител си?“.

Като безспорен успех на общинската програма ние отчитаме ефективната работа на „Училището за родители“ с разнообразните форми, компетентните лектори и психологическата, педагогическа, здравно-медицинска и хигиенна информация, както и съвместните с деца, родители и учители прояви сред природата. По време на общинските издания на училището много често лекторите успяваха да провокират откровеност у родителите, търсейки отговори на много въпроси – умеем ли да се вглеждаме в детето си и отрано да пресечем причините за агресивни прояви, както и да развиваме доброто у него, защо все по-често има деца, изпадащи в ярост, защо емоционалната агресия е най-опасна, забравени ли са категориите отговорност и

дълг и за родители, и за деца, възнаграждава ли се доброто поведение, докъде агресията е в норма и кога минава границата и както проф. Л. Милков казва: „Как да намерим ключа, който отключва агресията, и да го приберем, за да не влезе в ключалката“.

Всяка детска градина разработи програма за развиване и прилагане на модела на ефективно сътрудничество между родителите и детската градина в следните насоки:

- периодично предоставяне на актуална, научнообоснована информация за отглеждането и възпитанието на детето в съвременните условия с цел първична превенция на поведенчески дефицити;
- организиране на срещи, семинари, тренинги и игри с родителите – модели на семейно възпитание и стилове на възпитание;
- разкриване и ефективно функциониране на Консултативни кабинети на родителя, с възможност всеки родител да получи специализирана помощ, подкрепа и/или консултация от психолог.

Оптимизацията на взаимодействието „детска градина–семејство“ през последните две години доведе до повишаване на доверието и откритостта във взаимоотношенията между педагозите и родителите, което е много важна предпоставка за позитивното развитие на детето. В процеса на придобиване на познания и умения за ефективно възпитателно влияние върху децата, чрез усвояването на позитивни модели на родителско поведение, родителите много по-адекватно осмислят и осъзнават конкретните възпитателни ситуации и начините за разрешаването им. Проведените тренинги и дискусии в групите доведоха до преодоляване на притесненията от страна на родителите да споделят с учителя проблемите, които имат с децата си. Налице е показването на уважение и съпричастност към чувствата и емоциите на децата.

В началото, през 2010 година, проведохме анкетно проучване с 1567 родители на деца от 3 до 7-годишна възраст в 15 шуменски детски градини. Аналогично проучване проведохме в края на октомври 2012 година с 1260 родители. Анализът на данните показва, че 80% от родителите смятат, че съвременните деца от предучилищна възраст са по-агресивни от своите връстници от предишните поколения; 18% споделят, че в групата, която посещава детето им, се наблюдават агресивни прояви от другите деца. И при двете проучвания родителите посочват недобрата семейна среда и медиите като най-значими фактори, провокиращи конфликтността и непослушанието и причина за ранната агресия при децата. В анкетата от 2010 година 82% от родителите са сигурни, че детето им се чувства спокойно в групата, за 2012 година този процент е 96.

Около 65% от анкетираните се стремят да преодоляват проявеното агресивно поведение у детето си чрез разговори и убеждения, 22% – с молби и ласки, и най-нисък процент – с лишаване от нещо значимо за него.

Категорично е становището за негативното влияние на компютърните игри и филмите с насилие от 88% за 2010 г. до 92% за 2012 г. – родителите считат, че те предизвикват желание за подражание.

Безспорно съвременният родител е информиран по много въпроси, но и в двете анкети отчита съответно 88% на 90% потребност от повече информация, свързана с детското възпитание.

Сред приоритетите на общинската програма беше и задачата на общинската администрация за осигуряване и финансово обезпечаване на щатни бройки за психолози в детските градини. Сега във всички детски градини в града работят такива специалисти, които заедно с логопедите консултират както децата, така и техните родители и подпомагат дейността на учителите. От анкетите е видно, че 88% от родителите са готови да ползват помощта на психолога при възникване на проблеми. Изминалите месеци показаха по категоричен начин потребността от психолози в предучилищния сектор и в тази посока е необходима адекватна позиция на Министерството на образованието, младежта и науката.

Тригодишният период на общинската програма „Превенция на агресивното поведение на децата в предучилищна възраст“ изтече. Многобройните дейности, срещите, разговорите, както и анализът и оценките показват сложността и актуалността на проблема, както и потребността той да продължи да стои на дневен ред. Всички, които работихме по тази програма, се обединяваме около разбирането, че:

- агресията е онази сила, която ни позволява да противостоим и да се справяме с това, което ни предстои, и когато тази естествена реакция е блокирана, задържана дълго време или е потисната от страха от ответни действия, тогава се създават вътрешни условия за реактивно поведение;

- в предучилищна възраст няма деца агресори, а има по-скоро жертви на агресивно поведение от страна на родители, учители, медии и др. фактори;

- агресията е проблем на обществото, държавата и семейството и по-малко на детската градина и училището.

С тази конференция ние не затваряме страницата на темата агресия при децата. През май тази година Общински съвет–Шумен, прие Стратегия за превенция и ограничаване на агресивното поведение на децата и учениците в община Шумен.

Благодаря на всички, които участваха в разработването и реализацията на програмата, както и в организацията и провеждането на днешния форум, като трибуна за повишаване на психологическата култура и грамотност на учители и родители.

Zhivka Toneva

Deputy Mayor of Culture and Education
Municipality of Shumen